

hoe je zélf iets van
je leven kunt maken
(of toch niet?)

Protestantse Lezing
31 oktober 2018

Ben Tiggelaar

Uitgave

Protestantse Kerk in Nederland
Joseph Haydnlaan 2a
Postbus 8504, 3503 RM Utrecht
www.protestantsekerk.nl
info@protestantsekerk.nl
(030) 880 18 80

Tekst lezing: Ben Tiggelaar
Redactie en eindredactie: Janet van Dijk en
Marloes Nouwens
Drukwerkbegeleiding: Jan Verhage
Illustraties: Roel Ottow
Vormgeving: Reprovinci, Schoonhoven
Druk: Zwaan Printmedia, Wormerveer
© oktober 2018

Deze uitgave is mede tot stand gekomen dankzij de samenwerking met de Maatschappij van Welstand en Kerk en Wereld

Tweede Protestantse Lezing
Een uitgave van de Protestantse kerk in Nederland
in samenwerking met Ben Tiggelaar

Voorwoord

*Intro Protestantse Lezing door ds. René de Reuver,
scriba generale synode, 31 oktober Corpus, Leiden*

'Hier sta ik, ik kan niet anders.' Deze iconische woorden van Maarten Luther verwoorden ragfijn het thema van deze tweede Protestantse Lezing. Luther sprak deze woorden bijna 500 jaar geleden, op 18 april 1521, aan het einde van zijn verhoor door theologen op de Rijksdag te Worms over zijn theologische ontdekkingen en vernieuwing. Luther herriep geen van zijn geschriften. Weliswaar had hij ze zelf geschreven, maar, zo stelde hij: ik kon niet anders. Ik moest dit zo doen.

Deze Protestantse Lezing houden wij niet voor niets vandaag, 31 oktober, Hervormingsdag. De dag die geldt als het geboortemoment van het protestantisme. In de Protestantse Lezing stellen we, vanuit protestants perspectief, een thema aan de orde dat breed leeft in onze samenleving.

Vorig jaar, precies 500 jaar nadat Luther zijn stellingen tegen de deur van de slotkapel van Wittenberg spijkerde, hield historica Katharina Kunter de eerste Protestantse Lezing. Zij liet zien hoe de Reformatie de Europese en

Nederlandse cultuur heeft gevormd. Onder meer onze staatsvorm, rechtspraak, onderwijs, theologie en kerk zijn er grotendeels door bepaald.

In deze tweede Protestantse Lezing gaat het over de vraag hoe *selfmade* we eigenlijk zijn. Had Luther ook kunnen zeggen: '*Hier sta ik, ik kon ook anders, maar ik kies hiervoor*'? Lag aan zijn uitspraak zijn persoonlijke keuze en carrière als monnik-theoloog ten grondslag, of kon hij gewoon niet anders? Koos hij voor nieuwe evangelische protestantse theologie en geloof, of overkwam hem dit? Anders gezegd: was het eigen keuze of geschenk, prestatie of gratie?

Honderd jaar later, in het tweede decennium van de 17e eeuw, speelde deze vraag opnieuw hoog op. Onze jonge ontluikende Republiek dreigde in deze jaren ten onder te gaan aan onderlinge verdeeldheid. Naast politieke verschillen dreven religieuze tegenstellingen een wig in de eenheid van de jonge Republiek. De theologische verschillen spitsten zich toe op het absolute van de genade. In wat minder theologentaal: bepaalt wat ik zomaar, *om niet*, ontvang voor honderd procent mijn leven, of moet ik er (deels) zelf iets van maken? Ofwel: draait het, als puntje bij paaltje komt, om wat ik ontvang of om wat ik van het leven maak?

400 jaar na dato is dit nog steeds een prangende vraag. Steeds meer beseffen we dat de wereld en wijzelf minder maakbaar zijn dan lange tijd werd gedacht. Het idee van een betere wereld waar wij ons voor inzetten lijkt een zachte dood gestorven te zijn ...

U begrijpt, deze tweede Protestantse Lezing, 501 jaar na de geboorte van het protestantisme en 400 jaar na de synode (kerkvergadering) van Dordrecht waar het ging over het primaat van de genade, gaat over 'selfmade of toch niet?'

We zijn blij dat Ben Tiggelaar vanavond zijn gedachten en inzichten hierover met ons wil delen. Ben staat bekend als de Nederlandse goeroe van de *selfmade man*. Als iemand weet hoe je iets van je leven kunt maken, dan Ben wel.

Tegelijk is hij van harte en uit volle overtuiging christen.

Elke zondag is hij te vinden in de Sint Joriskerk in Amersfoort. Een kerk waar het telkens weer gaat over genade, over wat je van God *om niet* ontvangt.

Net als u ben ik erg benieuwd hoe Ben dit, *selfmade naast genade/geschenk*, combineert. Graag geef ik het woord aan Ben Tiggelaar, en vraag uw aandacht voor zijn verhaal, getiteld:

'Hoe je zelf iets van je leven kunt maken. (Of toch niet?)'

Een actuele vraag uit 1618

Er is niets nieuws onder de zon. Al eeuwenlang stellen mensen dezelfde vragen. Wat is het doel van mijn leven? En kan ik daar zelf naartoe werken? Over dit soort vragen ging het vierhonderd jaar geleden in Dordrecht. Van 13 november 1618 tot 29 mei 1619 organiseerde de toen nog jonge protestantse kerk een vergadermarathon voor predikanten, ouderlingen en hoogleraren.

Over dit soort vragen gaat het ook vandaag. Maar dan in één avond, met één spreker die iets van zijn persoonlijke overtuigingen mag delen.

Hoe je zélf iets van het leven kunt maken. Dat is het onderwerp van deze protestantse lezing. In mijn dagelijkse werk kijk ik vooral naar het 'kleine plaatje'. Ik schrijf vanuit een gedragswetenschappelijke achtergrond over vragen als: wat is effectief leiderschap? En: hoe verander ik slechte gewoontes in goede? Heel eerlijk: dat is al behoorlijk ingewikkeld. En als ik daarover een seminar moet

geven, dan trek ik daar al snel zo'n anderhalf uur tot een hele dag voor uit.

Maar in deze lezing gaat het dus over het 'grote plaatje': het leven als geheel. En over wat ik geloof. En graag binnen drie kwartier.

Laten we daarom maar snel beginnen. Hoe je zélf iets van het leven kunt maken. Ik wil dit thema bij de kop pakken in drie punten.

- Allereerst wil ik samen met je kijken naar het leven. Over onze fascinatie met zingeving. Over onze drang om er 'iets' van te maken.
- Daarna wil ik met je kijken naar het maken: kunnen we dat? Is het leven, is dat 'iets' maakbaar?
- En ten slotte wil ik iets proberen te zeggen als protestant. In alle bescheidenheid, want ik ben geen theoloog of filosoof. Ik ben een gewone volgeling van Jezus Christus. Maar wat geloof je dan eigenlijk? Bijvoorbeeld over de zin van het leven en hoe je er 'iets' van maakt?

1. Het leven

Het is merkwaardig. Terwijl de kerken leeglopen, neemt de vraag naar zingeving steeds verder toe. We willen heel graag 'iets' van ons leven maken. Met name in de omgeving waar ik mij professioneel beweeg, de wereld van werk, management en ondernemerschap, is de aandacht voor zingeving sterk stijgende.

In 2016 deed het sociale netwerk LinkedIn onderzoek in veertig landen. Daarbij werd de werkmotivatie van ruim 26.000 mensen gemeten. Met een vragenlijst werd vastgesteld of werk voor de deelnemers draait om geld, status of betekenis.

De resultaten? Voor alle ondervraagden was betekenis belangrijk en voor 37 procent van hen bleek het zelfs de primaire drijfveer.

Uit het onderzoek van LinkedIn bleek dat betekenis vooral sterk leeft in Nederland. Van alle onderzochte landen worden wij, samen met de Zweden en de Duitsers, het sterkst gemotiveerd door

zinggeving in het werk. Voor meer dan 50 procent van de Nederlanders is zinggeving de belangrijkste drijfveer in het werk.

Veel mensen verlangen naar zinggeving op de werkvloer. Steeds meer worden woorden als *purpose* en zinggeving gekoppeld aan werk. Werk is de nieuwe kerk, zo lijkt het soms. Daar zijn allerlei mogelijke verklaringen voor. Laat ik er eentje noemen. Het tienjaarlijkse onderzoek 'God in Nederland' liet in 2016 zien dat wij verschuiven van 'verticale naar horizontale transcendentie'. Nederlanders ontstijgen het alledaagse niet meer door het geloof in een hogere macht of een leven na de dood, maar door bewust te leven in het hier en nu. Zinggeving vinden veel mensen niet langer bij God. We hopen haar nu tegen het lijf te lopen op de plek waar we hier en nu toch al de meeste tijd doorbrengen: op ons werk.

Daarnaast geldt dat onderzoek van arbeids- en organisatiepsychologen laat zien dat mensen die een relatie weten te leggen tussen hun werk en persoonlijke zinggeving meer plezier hebben in hun

werk, trouwer zijn aan hun werkgever en ook hogere prestaties leveren. Geen wonder dat veel werkgevers de winst van zingeving wel zien. Meer *purpose*, meer *profit*.

Maar de vraag is of werk de plek is waar je je vervulling zult vinden. Volgens filosoof Alain de Botton overvragen we ons werk daarmee. De Botton stelt: werk is in hoge mate een emotioneel fenomeen. We snakken als mensen naar liefde en respect, en hopen dat te verwerven door ons werk. Onze carrière is vooral bedoeld om te bewijzen dat we niet helemaal voor niets op aarde zijn.

De Botton bestrijdt deze typisch westerse werkreligie. Werk zal je nooit het respect en de liefde bezorgen waar je zo wanhopig naar verlangt, zegt hij. De betekenis van werk ligt er niet in dat wij daarmee de liefde van anderen kunnen verwerven. Het is andersom: onze liefde voor andere mensen moet de drijvende kracht zijn in ons werk. Ons werk is pas echt zinvol wanneer we een ander mens helpen, volgens De Botton.

Nog een scherpe denker die vraagtekens plaatst bij het zoeken van zingeving op al te aardse plekken, was de schrijver David Foster Wallace. Hij zei: "In de loopgraven van het volwassen leven bestaat er eigenlijk niet zoiets als atheïsme. Er is niet zoiets als 'niet-aanbidden'. Iedereen aanbidt iets."

Maar pas op wat je aanbidt, waarschuwt Wallace. Is carrière je godsdienst, dan heeft je werkweek nooit genoeg uren. Verafgood je geld, dan is je banksaldo altijd te laag. Aanbid je je eigen lichaam, dan sterf je duizend doden voor ze je begraven. Leef je voor intellectuele erkenning, dan ben je altijd bang dat je door de mand valt. Het verraderlijke, aldus Wallace, is dat de meeste vormen van verafgoding onbewust bezit nemen van je leven. Je meet je eigen waarde eraan af, zonder dat je 't doorhebt.

Neem opnieuw werk: je loopbaan kan je identiteit worden. Je hoort het soms wanneer iemand zich voorstelt op een feestje. In de eerste of de tweede zin gaat het al over het werk dat iemand doet. Maar wat nu als je tijdelijk of langer geen werk

kunt doen? Of als je stopt met werken, gedwongen of vrijwillig? Wat ben je nog zonder werk? Daarom denk ik met Wallace: pas op met wat je aanbidt. De kunst is verstandig te kiezen. Waar bouw je je leven op? Is het iets wat vluchtig is als zand, of iets wat stevig is als een rots?

Goed, waar staan we nu? We zoeken naar betekenis. We hongeren naar een hoger doel. We willen weten wat onze plaats is in het geheel der dingen. We willen het grote plaatje zien. Maar het is nog niet zo makkelijk om dat te vinden, hier op aarde. Wat is de weg? Wat is de waarheid? Wat is het leven? Dat zijn knap moeilijke vragen voor gewone mensen zoals jij en ik. Steeds minder Nederlanders zoeken de antwoorden op deze grote vragen binnen het christelijk geloof. Maar wat is een goed alternatief?

Een deel van de mensen zoekt de antwoorden op de grote vragen in zichzelf. Ze hopen eigenmachtig iets te bedenken wat hun leven zin geeft.

Een persoonlijke gedachtewolk waarop het goed toeven is. Maar persoonlijk geloof ik niet dat wij mensen daar zo veel talent voor hebben.

Ik moet denken aan een preek die ik een paar jaar geleden hoorde van de New Yorkse predikant Tim Keller. Hij vertelde dat hij als twintiger zeker wist wat hem gelukkig zou maken. Hij was namelijk tot over zijn oren verliefd op een vrouw, maar zij wees hem af. Tot zijn grote verdriet. Jaren later realiseerde hij zich dat die afwijzing een van de beste dingen was die hem in zijn leven waren overkomen. Het had zijn leven een beslissende, positieve wending gegeven.

Zo'n verhaal werpt de vraag op: zou het mogelijk zijn dat ik nu iets als essentieel zie in mijn leven, waarvan ik over twintig of dertig jaar moet constateren dat het me in het geheel niet gelukkig heeft gemaakt? Kan ik eigenlijk wel benoemen wat uiteindelijk echt belangrijk voor mij is? Is dat geen wanhopige vorm van zelfoverschatting?

Misschien ligt het nog wel ingewikkelder. Misschien zoeken we wel naar iets wat helemaal niet bestaat. Of we zoeken naar iets wat niet bestaat

in deze wereld.

Ik moet denken aan de woorden van de Britse christelijke auteur Clive Staples Lewis. Hij schreef in zijn beroemde boek *Mere Christianity*: “De meeste mensen zouden, als ze echt in hun eigen hart hadden leren kijken, weten dat ze verlangen naar iets wat in deze wereld niet te krijgen is. Het wordt je door allerlei dingen in deze wereld aangeboden, maar ze maken de belofte nooit echt waar.”

Hoe zit dat met mij persoonlijk? Als het gaat om het ‘kleine plaatje’, dan ben ik best handig. Ik stel gewone, aardse doelen als: een nieuw boek schrijven, stoppen met vlees eten, een opleiding volgen, meer vrije tijd plannen met mijn gezin. En vaak lukt het ook nog wel om er iets van te maken. Maar de zin van mijn leven, het ‘grote plaatje’, dat krijg ik zelf niet bij elkaar verzonnen. Vroeger geloofde ik misschien heilig in mezelf, maar de laatste jaren spreekt die religie mij niet meer zo aan.

2. Het maken

Hoe je zélf iets van je leven kunt maken (of toch niet?). Dat is de titel van deze protestantse lezing. In het eerste gedeelte ging het over de vraag waar wij mensen dan zoal naar zoeken. Wat is zinvol leven? In dit tweede gedeelte wil ik kijken naar de vraag: kunnen we dat wat wij willen ook zelf 'maken'? Ik wil de blik in dit gedeelte vooral richten op financieel en maatschappelijk succes. We gaan het hebben over de mensen die het 'gemaakt' hebben.

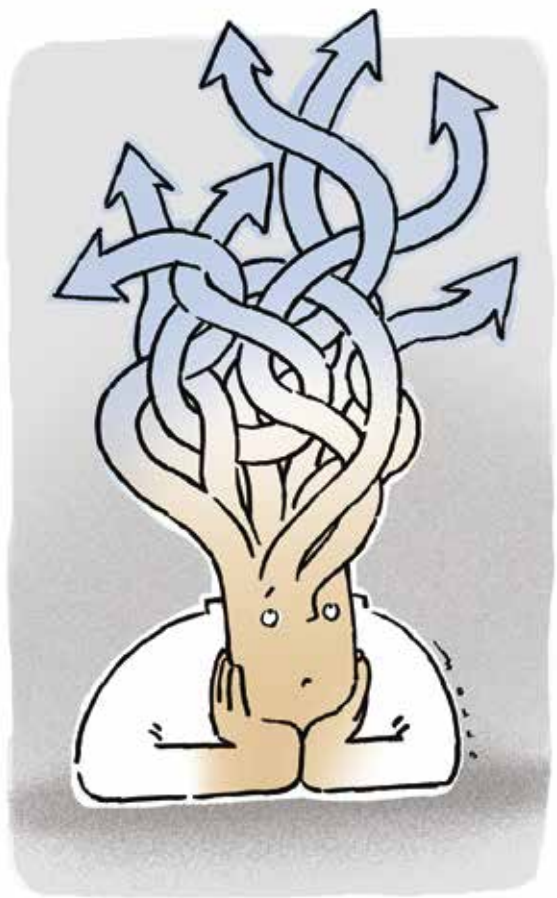
Sinds 1982 publiceert het Amerikaanse zakentijdschrift *Forbes* jaarlijks een lijst met de vierhonderd rijkste mensen in de wereld. Dit jaar wordt de lijst aangevoerd door Jeff Bezos, de oprichter van internetbedrijf Amazon.com. Bezos heeft een vermogen van 112 miljard dollar. Op nummer twee staat Bill Gates, oprichter van softwarebedrijf Microsoft, met een vermogen van 90 miljard dollar. Sommige miljardairs op de lijst verkregen hun geld door een erfenis. Een deel bouwde verder op

een startvermogen. Maar verreweg de meesten op de Forbes-lijst zijn volgens de samenstellers *selfmade*. Dat is het woord dat ze ervoor gebruiken: zelf-gemaakt; *selfmade*.

Sterker nog: vanaf dit jaar is er voor elke rijke op de lijst zelfs een '*selfmade*-score'. Wie zijn vermogen geheel of gedeeltelijk heeft geërfd kreeg van Forbes een score van 1 tot en met 5. Wie het echt zelf had gemaakt, volgens Forbes, kreeg een cijfer van 6 tot en met 10. Bill Gates kreeg bijvoorbeeld een *selfmade* score van 8.

Maar hoe *selfmade* is iemand als Bill Gates eigenlijk echt? Daarover is uitvoerig geschreven, onder meer door de Canadese journalist Malcolm Gladwell.

De Gates van nu is volgens Gladwell niet zozeer het product van de Gates van vroeger, terwijl de term *selfmade* dat eigenlijk wel impliceert. Gates is veeleer het resultaat van een reeks omstandigheden die hij zelf niet kon bepalen. Gates zat samen met zijn latere compagnon Paul Allen op de Lakeside High School in Seattle, de eerste middelbare school in de VS die eind jaren '60 al toegang

had tot goede computerfaciliteiten. Dag en nacht oefenden de jonge Paul en Bill zich in het programmeren. En precies toen Gates en Allen op de toppen van hun fysieke en geestelijke kunnen verkeerden, midden jaren '70, werden de eerste betaalbare microcomputers gelanceerd. Dat is niet *selfmade*, dat is meer een mooie samenloop van omstandigheden.

Selfmade. Het is een gek woord. Wie kan met droge ogen volhouden dat hij *selfmade* is? Je genen, je opvoeding, het tijdperk en het land waarin je werd geboren, de school die je bezocht, de vrienden die je kreeg ... Wie heeft als mens al die factoren in de hand?

Een verklaard tegenstander van het *selfmade*-denken is Robert H. Frank, hoogleraar economie aan Cornell University. Hij is onder meer schrijver van het boek *Succes and Luck*. Frank zegt: veel mensen geloven dat maatschappelijk succes afhangt van talent, vaardigheden en hard werken. En ja, die factoren zijn zeker belangrijk voor succes, maar onderzoek laat zien dat de rol van mazzel veel groter is.

Frank zegt ook: mensen die maatschappelijk succesvol zijn, realiseren zich niet op hoeveel momenten ze de wind in de rug hebben gehad in hun leven. Een advies van een leraar op je dertiende, een vriend die je op het rechte pad hield toen je studeerde, dat soort dingen.

De metafoor van wind in de rug is niet voor niets gekozen. Frank gebruikt hem om uit te leggen waarom we de rol van geluk onderschatten. Als je fietst met tegenwind, dan merk je dat voortdurend. Als de wind draait en je helpt, merk je dat alleen de eerste minuut. Daarna voelt het normaal.

Vertaald naar ons werk: tegenslagen herinneren we ons prima, maar wanneer het toeval in ons voordeel werkt, zien we het vaak niet of we vergeten het weer. En vervolgens creëren we verklaringen voor succes die neerkomen op: hard werken en tegenslag overwinnen. We kennen onszelf bij voorkeur een hoge *selfmade*-score toe.

Stel dat succesvolle mensen de rol van meevallers

in hun leven onderschatten. Is dat dan erg? Twee keer ja.

Ja, want wie denkt dat hij zijn succes aan zichzelf dankt, staat al snel open voor de gedachte dat andere, minder fortuinlijke mensen hun pech ook wel aan zichzelf te danken zullen hebben. De gedachte is: ik ben succesvol omdat ik hard heb gewerkt en zij zijn verliezers omdat ze juist te weinig inzet hebben getoond. Iedereen krijgt wat hij verdient.

Nog een keer ja. Want experimenten laten zien dat mensen die hun succes toeschrijven aan zichzelf, minder bereid zijn om te delen met anderen. En ook andersom geldt: wie ervan overtuigd is dat hij mazzel heeft gehad, wie dankbaar is voor wat hij heeft gekregen, die is meer bereid tot delen.

Nog even terug naar Bill Gates. Hij is een van de rijken op de lijst van Forbes die zeer bereid is om te delen. Samen met zijn vrouw Melinda runt hij al bijna twintig jaar de *Bill & Melinda Gates Foundation*. Het doel is om het grootste deel van het geld dat is verdiend weer terug te geven. Bill en Melinda Gates schonken de afgelopen jaren vele miljarden

aan goede doelen. Respect.

Het gaat echter niet zo goed met Gates' voornemen om zijn geld grotendeels weg te geven. Ondanks enorme donaties groeide zijn vermogen de afgelopen jaren juist sterk, onder meer door aantrekkende beurskoersen.

Wat moet je daar nog aan toevoegen? *Selfmade*? Zelfs over het opmaken van je geld ben je blijkbaar niet eens de baas.

Goed. *Selfmade* zijn is grotendeels een illusie.

Maar maakt het dan helemaal niets uit of je je best doet? Of je studeert, hard werkt en probeert de kansen die voorbijkomen te herkennen en te pakken?

Volgens onderzoekers als Robert Frank is dat wel degelijk belangrijk. Iedereen die maatschappelijk succesvol wordt is in zekere mate getalenteerd, heeft belangrijke vaardigheden verworven en heeft er ook hard voor gewerkt. Maar deze drie factoren verklaren maar een deel van het succes. Het kleinste deel om precies te zijn. Er zijn talloze mensen die talent hebben, vaardigheden bezitten en hard werken. Maar slechts een klein deel daar-

van wordt maatschappelijk succesvol. En de belangrijkste factor die dit verklaart is volgens onderzoekers toeval, mazzel.

Hoe ervaar ik dat persoonlijk? Als het gaat om aards geluk, dan is het mooiste in mijn leven mijn gezin. Ik ben enorm dankbaar dat ik mijn vrouw Ingrid ben tegengekomen. Samen voelen we ons enorm gezegend met het feit dat we vier gezonde dochters hebben gekregen. Er is voor ons niets in de wereld dat daar qua geluk tegenop kan.

Maar even eerlijk: wat hebben wij nu helemaal gedaan om dit geluk te realiseren? Steeds duidelijker beseffen we ons dat we vooral heel dankbaar mogen zijn. Juist als het om de dingen gaat die je leven echt bepalen, negatief of positief, dan geldt: het is niet maakbaar, het overkomt je.

3. Wat ik geloof

Het gaat vanavond over grote vragen. Over hoe je zélf iets van je leven maakt. En dan hoop je ook op grote antwoorden. Maar mijn conclusie is tot nu toe: het is nog niet zo makkelijk om er zelf iets van te maken. Het kleine plaatje, dat lukt af en toe. Maar het grote plaatje?

Wij mensen zijn niet goed in het bepalen van de zin van ons bestaan. We zoeken de antwoorden op onze levensvragen maar al te vaak op de verkeerde plekken. En als het ons voor de wind gaat, dan wijten we dat niet aan de wind maar aan onszelf. We denken dat we *selfmade* zijn, terwijl het leven ons grotendeels gewoon overkomt.

Dat is niet zo mooi, zou je denken. Ik nader het einde en ik sta eigenlijk nog steeds met lege handen.

Is dit het dan? Is dit waar het eindigt? Toch niet, geloof ik. Ik geloof dat er meer is.

Ik sta dan zelf wel met lege handen. Ik weet zelf niet waar het allemaal naartoe moet. Ik ben mis-

schien zelf niet bij machte om mijn eigen lot te keren. Maar toch ervaar ik hoop. Een hoop die niet vanuit mijzelf komt maar van buiten.

Dat klinkt misschien raar in de oren van veel tijdgenoten. Maar juist omdat ik persoonlijk heb ervaren dat mijn eigen gedachten me bij de grote levensvragen niet verder helpen, is het misschien niet zo gek om naar antwoorden buiten mijzelf te zoeken. Misschien heb ik die lege handen wel nodig om te kunnen geloven.

Geloven. Kun je geloven dat het leven toch zin heeft, ook als je die zelf niet kunt verzinnen? Kan er toch iets van mijn leven worden gemaakt, ook als ik dat niet zelf doe?

Ik geloof van wel. Maar het antwoord op al die vragen ligt voor mij niet in een stelsel van aansprekende ideeën, in een perfect sluitende redenering of in een aantal verstandige leefregels. Die heb ik wel gezocht maar niet gevonden.

Het antwoord op de grote vragen is voor mij een persoon. Een persoon waarvan de Bijbel zegt dat hij de 'Zoon van God' is. Een persoon die van

zichzelf zei dat hij 'de weg, de waarheid en het leven' is. Een persoon die eigenlijk alles is waar wij mensen zo wanhopig naar op zoek zijn. En die persoon is Jezus.

Misschien dacht je: dat viel ook wel een beetje te verwachten bij een protestantse lezing, dat het over Jezus zou gaan. Maar nu we het toch over hem hebben: wie is dan wel deze Jezus? Laat ik je heel kort drie dingen vertellen die ik over hem geloof.

1. Jezus is voor mij niet zomaar een goed mens of een filosoof met een fijne leer. Hij is de personificatie van Gods liefde. Het gaat in de Bijbel niet alleen om zijn woorden, maar juist ook om wie hij is en wat hij doet. Martin Luther King jr. noemde Jezus 'een extremist voor liefde, waarheid en goedheid'.
2. Jezus' doel is niet om te heersen over ons leven. Zijn doel is om te dienen. De Bijbel vertelt zelfs dat hij zich opoffert om het lijden van de wereld en de mensen te stoppen; dat hij vervolgens opstaat uit de dood; dat hij op die manier een nieuw begin maakt. Een reset van de wereld zou je kunnen zeggen.

-
3. En deze Jezus zegt dan niet: ik heb jullie niet nodig. Hij nodigt ons juist uit om mee te werken aan zijn nieuwe wereld. Een wereld waarin het leven draait om liefde, vrede en rechtvaardigheid.

Misschien denk je nu: fijn dat jij dit gelooft. Maar kunnen we even terug naar de vraag van vanavond? Zegt jouw Jezus ook nog iets praktisch over dat thema? Over wat belangrijk is in het leven en hoe je er iets van maakt?

Zeker. Sterker nog: dat is een van zijn favoriete onderwerpen. Laat ik als voorbeeld iets aanhalen wat ik een paar weken geleden in mijn eigen protestantse kerk in Amersfoort heb gehoord. Geen betoog van een wereldvermaarde theoloog, maar gewoon een preek van mijn eigen dominee. Een preek zoals er elke zondag vele honderden klinken in Nederland en vele miljoenen over de hele wereld.

We lezen uit de Bijbel, uit het boek van de evangelist Marcus, hoofdstuk 12. Het gaat over een gesprek dat bijna tweeduizend jaar geleden plaatsvond. Een geleerde man komt bij Jezus en vraagt

hem: wat is het allerbelangrijkste in het leven? Waar draait het allemaal om? En Jezus zegt het volgende: je moet God liefhebben boven alles. En meteen daarna geldt: je moet ook je naaste liefhebben als jezelf. Er is niets belangrijker dan dit.

God liefhebben boven alles. Kan een mens dat? Onze predikant zei het ongeveer zo. Het begint met de ontdekking dat God in de eerste plaats van ons houdt. Dat Hij alles voor ons over heeft. Dat Hij in de persoon van Jezus zichzelf voor ons heeft opgeofferd. En als je die liefde ziet en herkent, dan wil je deze beantwoorden. Je kunt het vergelijken met een milde regenbui op een warme zomerse dag. Als de bui over is en de zon komt weer tevoorschijn, dan zie je de waterdamp uit de aarde omhoog komen. Onze liefde voor God is een reactie op Gods liefde voor ons.

En hoe zit het dan met die naaste? Iemand liefhebben als jezelf? Zomaar iemand die je tegenkomt op je werk of iemand op straat die je hulp vraagt. Kan ik dat? Wat mij helpt is om me te realiseren dat het allemaal Gods mensen zijn. Ook die

ene persoon die zo dominant is, ook die collega die nooit iets zegt, ook die man die altijd zo irritant zijn neus snuit. Wanneer ik mij realiseer dat God evenveel van hen houdt als van mij, dan ga ik ze met andere ogen bekijken.

Een heel korte samenvatting van een 'gewone' preek uit een 'gewone' kerk.

Hoe je zélf iets van je leven maakt, daar gaat het vanavond over. Wat ik geloof is dit: parkeer dat 'zélf' een tijdje. Zoek het eerst bij de woorden, bij de daden, bij de persoon van Jezus. En verbaas je over de vrijheid en de rust die dit brengt. En laat je daarbij niet misleiden door allerlei karikaturen die er in de loop van de tijd van het christelijk geloof zijn gemaakt. Bijvoorbeeld de karikatuur dat het christendom draait om krampachtig binnen de lijntjes kleuren in je leven, zodat je na je dood in de hemel komt.

Als je in de Bijbel de verhalen over Jezus leest - bijvoorbeeld in het bijbelboek Marcus waar de

preek die ik noemde over ging - dan komt er een volstrekt ander beeld naar voren. Een beeld dat gaat over onvoorwaardelijke liefde. Een beeld van iemand die zich volledig geeft voor jou en mij. Dat is geen grapje, dat is waar deze schepping om schreeuwt.

Afsluiting: een protestgeluid

Vierhonderd jaar geleden werd in Dordrecht in 154 vergaderingen gesproken over de zin van het bestaan en over de vraag of wij ons leven zelf in de hand hebben. Ik houd het vandaag iets korter. We gaan eindigen.

Hoe sluit je een Protestantse Lezing af? Bij voorkeur met een protest, lijkt me. Het protestantisme dankt zijn naam aan het publieke protest van dappere gelovigen. Gelovigen die zich uitspraken tegen de heersende opvattingen en voor hervorming, voor verandering. Laat ik dan vanavond ook een beetje dapper zijn.

Ik protesteer.

Ik protesteer tegen de chronocentrische gedachte wij zoveel slimmer en verder zijn in ons denken dan de mensen in 1618. Ik protesteer voor wat meer zelfrelativering.

Ik protesteer tegen het populaire idee dat voorspoed *selfmade* is. En ik protesteer voor meer dankbaarheid. Voorspoed is een geschenk dat je toevalt, zodat je iets te delen hebt.

Ik protesteer tegen het populaire idee dat de antwoorden op de diepste levensvragen binnen in onszelf liggen. En ik protesteer voor iets meer met lege handen zoeken naar Gods waarheid.

Ik protesteer tegen de karikatuur die vaak van het christelijk geloof wordt gemaakt. Ik protesteer vooral voor wat meer eerlijke aandacht voor de woorden en daden van Jezus.

Ik geloof dat je hierdoor een frisse, nieuwe, hoopvolle blik op je leven en op deze wereld kunt krijgen.

Geraadpleegde bronnen

1. Het leven

Hurst, A. e.a. (2016). Purpose at work. (Online te vinden op: https://cdn.imperative.com/media/public/Global_Purpose_Index_2016.pdf).

De Botton, A. (2017). A Life to Love. Toespraak in Tivoli Vredenburg te Utrecht op 30 september 2017.

Wallace, D.F. (2005). This Is Water. Commencement Address given at Kenyon College. (Online te vinden op: <http://bulletin-archive.kenyon.edu/x4280.html>).

Lewis, C. S. (2001). Mere Christianity. New York: Harper Collins.

Lewis, C.S., Mere Christianity. New York: Harper Collins, 2001.

2. Het maken

Kroll, L. & Dolan, K. (editors). (2018). Meet The

Members Of The Three-Comma Club. (Online te vinden bij Forbes: <https://www.forbes.com/billionaires/#4289a953251c>).

Frank, R.H. (2016). *Success and Luck: Good Fortune and the Myth of Meritocracy*. Princeton: Princeton University Press.

Gladwell, M. (2008). *Outliers: The Story of Success*. New York: Little, Brown and Company.

3. Wat ik geloof

King, jr., M.L. (1963). Letter From a Birmingham Jail. (Online te vinden bij The Martin Luther King, Jr. Research and Education Institute: http://okra.stanford.edu/transcription/document_images/undecided/630416-019.pdf).

Mosterd, H. (2018). *De Buurman*. Preek in de Adventkerk te Amersfoort op 16 september 2018.

